

ØSTERDALENE SOM TURISTSTRØK

AV IVAR SÆTER

Østerdalene (*Eystridalir*) har en gammel historie og en gammel klassisk saga med en fin gammel kultur. I denne forbindelse må vi dog holde oss til Østerdalene som turiststrøk, d. v. s. Østerdalenes skjønne natur med skoger, fjell, elver og sjøer.

Østerdalene er et stort rike i riket og kan med rette kalles «Norges rikes moderbarm». Men dessverre er Østerdalene lite kjent, og det har sin vesentlige grunn i, at østerdølene er et reservert folk (*odalbygðhinna fjarre*) og skyr all utidig reklame.

De første som opdaget Østerdalene som turistland, var englendere og tyskere samt kammerherre *Ferdinand Egeberg* og den berømte professor *Sophus Bugge*. Dette gjelder især Nordre Østerdalene med sine umåtelige fjellvidder i vakre dalstrøk på begge sider av Glomma elv fra Aursundsjøen (Rørosvidden) i nord og sørover så langt man vil i Østerdalene til Solørbygdene. Vi har et veldig stort, storskjønt panorama mellom de velkjente fjelltopper Forrelshogna og Rondane i vest og Rendalssølen og Elgåhogna ved Fæmundsjøen i øst — med Sålåkjinna, Elgpiggen og Tronfjell som midtpunkter i panoramaet. Disse store skjønne fjellpartier gjennomskjæres av dalstrøk med brusende elver og blånende sjøer kranset av susende skoger, dels av bjørk og andre løvtrær, men vesentlig av furu og gran. Om smak og behag kan ingen disputere, og det blir en personlig sak, hvor man synes det er skjønnest og vakrest, enten det nu er vinter eller sommer. Enhver årstid har sin egen skjønnhet, og har man sans for naturen og livet i naturen, så er også naturen til alle tider allesteds den samme — stor og skjønn og imponerende i sin naturlige majestet. Enten vi ferdes nede i dalene i skogenes stillhet, eller vi søker op i høifjellet med de fjerne blåer for synet og den friske feiende

storm over viddene, så må vi gripes — hvor vidunderlig stort og skjønt og rikt det er dette land, vi østerdøler har fått i odel og eie. Bare vi satte tilstrekkelig pris på det!

Østerdalenes fjellnatur har mange fine idylliske partier, som f. eks. Tallsjøen i Tolga, Narsjøen ved Narbuvoll, Aumdalen i Tynset o.s.v. Fæmundsjøen virker som et innlandshav og kan i naturstemning trygt sammenlignes med Bodensjøen. Fjell som Tron og Sølen løfter sig som veldige tempelkupler over daldypet, og fjellet Sålåkjinna, Østerdalenes fineste fjell, kan alene sammenlignes med Glitretind i Jotunheimen.

Det idylliske og det gigantiske veksler stadig, når man reiser om i Østerdalene. Hovedinntrykket blir en harmonisk skjønnhet, som fyller ens sinn med en stille, varig glede. De lange bølgende ås-linjer og fjellenes lange linjer mellom de blånende tinder senker sig i erindringen med en naturstemning, man aldri kan glemme, og som aldri kan viskes ut av andre inntrykk, selv om disse i øieblikket kan virke mere overraskende. Men Spekhugget med den fossende Spekelv i bunnen på grensen Tolga—Tynset er en like stor severdighet som Jutulhugget. Selve Spekedalen har et sterkere urtidspreg enn Vangrøftdalen. Overalt er der gode fiskevann og fine jaktfelter med førsteklasses beiter. I fjellene er der også rummelig plass for rensdyr som i Rendalsfjellene, og fjellene inneholder en mengde ertser og metaller med gamle sølvfund i Sålåkjinna og i Tufsingdalen o.s.v. Rausjødalen med store ruiner efter landets første meieri og Telsjø-kløftet med gode turisthytter bør også nevnes.

Overalt i Nordre Østerdalens fjelltrakter er der ellers gode seterhus og hytter, hvor turister kan få ta inn for kortere eller lengere tid. Ved en voksende turisttrafikk må der selvfølgelig bygges, og de gamle husene forbedres med senger og diverse utstyr. Veiforbindelser er der også nu overalt, og mangesteds kan man kjøre med bil tilfjells og tilseters, likesom der på mange fjellgårder er telefon med lett adkomst fra jernbane og de ordinære hovedveier (allmannsveiene). Den nye riksveien Tolga—Engerdalen (Sverige) vil åpne Nordre Østerdalens fjellverden for turister og andre reisende (ikke minst utlendinger). Fra Fæmundstraktene (riksgren-

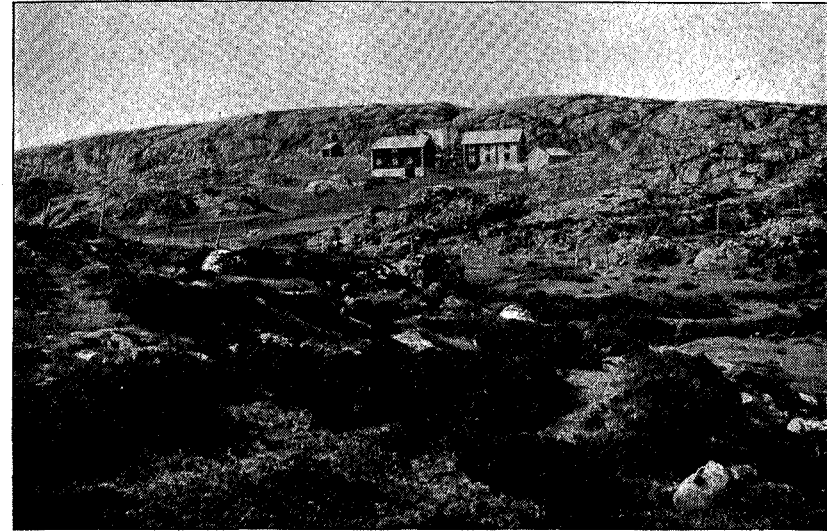
sen) med minnelser og sagn fra uroldstider og til de historiske bygder Foldalen og Kvikne i vest vil der åpne sig en ny og dog urgammel verden i samhörighet med Trøndelagen og Gudbrandsdalen. Disse skjønne Østerdalstrakter er ennå et ukjent land — terra incognita — og har ennå bevaret sin jomfruelige ynde i folkeliv som i naturen.

Med hensyn til kosthold og opvartning o.s.v. bør alle fremmede få følelse og forståelse av, at man ikke alene kommer til en vakker, storslagen natur, men også til fribårne, høireiste folk. Den gode gamle kultur i skikker og levesett må østerdalsfolket holde på, og det er feilaktig om man tror at ikke den hjemlige kost skal smake byfolk og turister. Ingen mat kan smake bedre enn hjemmeavlet og hjemmelaget — bare det er ekte og godt tillaget. Østerdalenes gamle kosthold satte marg i folket, og vi trenger en sterk livskraftig ungdom, enten vi er byfolk eller bygdefolk. Med denne grunnregel for øie kan vi trygt istemme:

*Kom til Østerdalene —
de brusende elvers og de blanke sjøers land!
Kom til Østerdalene —
de store stiller skogers og de blånende fjelles land!
Kom til Østerdalene —
Norges rikets trygge moderbarm!*

Sætersgård i Tolga, mars 1933.

Ivar Sæter.

Høifjellsgård på Frøya.

HØIFJELLET PÅ HAVET

AV CARL DONS

Høifjell! Der står et vær av poesi av navnet. Det er også besunget både i dur og i moll, i ord og malerier, beskrevet med alle farver fra vinterens hvite og vårsommerens lyseblå toner — til høstens mangefarvede ildflammer.

Den store, velgjørende stillhet og stormdagens mektige villhet — det er yttergrensene av høifjellsets program. Og vi er nu engang slikt at vi gjerne nyter både hygge og uhygge — med den reservasjon at vi selv sitter trygge.

Høifjellet er magnetisk: Kjære venn, skal du ikke på fjellet i år? Nerverne dine har så godt av freden heroppe — både legeme og sjel vil kjenne sig vel i høifjellsluften og høifjellsduftens av mose og lav.

Neppe nogen vil benekte at dette kan være riktig. Likevel passer ikke høifjellsluften for alle, og det er mange som gjerne ønsker litt avveksling — om ikke for annet enn for å ha konstatert at